

JANA VOLK – KLARA ŠUMENJAK

NAGLAŠEVANJE DELEŽNIKOV NA *-L* IZBRANIH GLAGOLOV NA *-ÉTI -ÍM* V SLOVENSKEM PRIMORJU

COBISS: 1.01

[HTTPS://DOI.ORG/10.3986/JZ.32.1.01](https://doi.org/10.3986/JZ.32.1.01)

Prispevek obravnava naglasno mesto deležnikov na *-l* (moškega spola ednine) v Slovenskem primorju. Na podlagi perceptivnega testa, izvedenega med 394 govorce in govorkami, so analizirane naglasne izbire desetih glagolov na *-éti -ím*, pri katerih pravorečna pravila praviloma predvidevajo premično naglaševanje. Ugotovitve potrjujejo, da govorce in govorko Slovenskega primorja za izbrane deležnike dosledno izbirajo nepremični naglasni tip. Rezultati ponujajo vpogled v opis dejanske rabe analiziranih deležnikov in predstavljajo izhodišče za nadaljnje raziskave ter morebitno posodobitev pravorečne norme.

Ključne besede: naglas, naglasno mesto, premično naglaševanje, deležnik na *-l*, Slovensko primorje

Accentuation of *-l* Participles in Selected *-éti -ím* Verbs in the Slovenian Littoral

This article examines the accentuation of masculine singular *-l* participles in the Slovenian Littoral. Based on a perceptual test conducted among 394 speakers, it analyzes the accentual choices for ten Slovenian verbs with the infinitive ending *-éti* (present *-ím*), for which prescriptive pronunciation rules typically predict mobile accentuation. The findings confirm that speakers in the Slovenian Littoral consistently choose the fixed accentuation type for the selected participles. The results offer insight into the attested usage of these verbs and provide a basis for further research and a potential update of the pronunciation norm.

Keywords: accent, accentuation, mobile accentuation, *-l* participle, Slovenian Littoral

1 Uvod

»Problem naglaševanja je eden med pomembnejšimi iz pravorečja,« ugotavlja že Riggler (1968: 193). V slovenskem knjižnem jeziku je mesto naglasa namreč le deloma

Jana Volk ■ Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije ■ jana.volk@fhs.upr.si ■

 <https://orcid.org/0009-0009-6978-7802>

Klara Šumenjak ■ Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije ■

klara.sumenjakk@fhs.upr.si ■ <https://orcid.org/0009-0002-7925-2261>

Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega projekta ARIS *Temeljne raziskave za razvoj govornih virov in tehnologij za slovenski jezik* (J7-4642). Temelji na raziskovalnih podatkih, ki se hranijo v odprtokodni aplikaciji 1KA in niso javno dostopni oziroma so dostopni pri avtoricah na osnovi utemeljene prošnje.

predvidljivo,¹ naučimo se ga skupaj s posamezno besedo (SP 2001: 105). Pri tem so nam lahko v pomoč nekatera pravila v *Slovenski slovnici* (Toporišič 2000: 63–71), *Slovenskem pravopisu* (SP 2001), *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (2014), eSSKJ – *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* (2016–), *ePravopisu – Slovarju slovenskega pravopisa* (2014–) in *Slovenski zborni izreki* (Šeruga Prek – Antončič 2014). Slovenščina nima samostojnega pravorečnega priročnika, na kar že dlje časa opozarja strokovna javnost (npr. Tivadar 2003a; 2003b; 2003c; 2015; 2018; Mirtič 2018; Mirtič idr. 2018; Žavbi Milojevič 2018), uporabniki jezika pa ga nujno potrebujejo, saj bi pomagal pri pravorečnih zadregah profesionalnim govorcem in splošnim uporabnikom ter bi obenem prispeval k višji splošni govorni kulturi (Ahačič 2017: 19–20).

Slovensko glasoslovje in pravorečje sta že v preteklosti veljali za zahtevni, navezani sta namreč na regionalno poreklo govorca (Tivadar 2016: 112–113), v zadnjih desetletjih 20. stoletja spremenjene okoliščine govora² pa prinašajo tudi potrebo po ponovnem preverjanju fonetičnih (in fonoloških, dodali avtorici) dejstev, ki so že predstavljena v prej navedenih priročnikih (Tivadar 2009: 365).

Laharnar (2014: 61–62) na gradivu korpusa Gos ugotavlja, da prihaja do odstopanj pri naglasnem mestu predvsem pri premičnem naglasnem tipu večzložnih deležnikov na -l,³ pri nekaterih samostalnikih z dvojnimi naglaševanjem v odvisnih sklonih (*zavod*), nekatere samostalnike govorniki napačno naglasijo že v imenovalniku (*petelin*, *Ukrajinka*, *dekle*). Mirtič (2021) odstopanja od zborne izreke raziskuje npr. v pridevniki na -*cijski* in -*ovni* ter samostalnikih na -*ija* in -*on*; prav tako obravnava nove naglasne dvojnice devetih samostalnikov v eSSKJ (Mirtič 2024). Volk raziskuje naglasno mesto izbranih samostalnikov z naglasnimi dvojnici ter pridevniki na -(*ij*)*ski* z naglasnimi dvojnici, nepremičnim naglasnim tipom in obveznim premičnim naglasnim tipom (Volk 2019) ter naglasno mesto izbranih prevzetih glasbenih izrazov (Volk 2024).

Tudi sestavljavci novega pravopisa se zavedajo, »da je razlika med prevladujočo rabo in kodifikacijo velika«, ter med drugim izpostavljajo vprašanja premičnega naglasnega tipa pri deležnikih (*nagrāditi* – *nagrādil*) (Dobrovoljc – Lengar Verovnik 2020: 49). Mirtič (2021: 122) za predpanske deležnike na -l v obliki za moški spol *počedil*, *upepelil* in *odcedil* ugotavlja, da jih od 60 do 68 % anketirancev naglašuje po nepremičnem naglasnem tipu. Omenjeno problematiko raziskujeta tudi Podbevšek in Žavbi, ki menita, da se oblike, kot so *omêjil*, *poškrôpil*, *umóril*, *govóril*, mlajšim govorcem zdijo nenaravne, zato se v odrskem govoru pogosto dopušča tudi naglas na *i* (Podbevšek – Žavbi 2021: 150). Poleg naštetih se kot nesodobni kažejo tudi primeri

1 Toporišič (1992: 105) govori o prostem naglasu.

2 Več je govora v javnosti, narašča število medijev, ki v ospredje postavljajo predvsem spontani govor, ta pa je običajno tudi narečno obarvan; posledično v knjižno izreko prodirajo prvine slenga, narečja, pokrajinskih govorov ali tujih jezikov (Tivadar 2004: 173, 175).

3 Šeruga Prek in Antončič (2003: 101) menita, da prodira napačen nepremični naglasni tip.

kot *zgrádil, žível, narédil, pëljal*, ki v živem govoru izkazujejo drugačno naglaševanje – *zgradíl, živél, naredíl, peljál* (Podbevšek – Žavbi 2019: 272). Zato bi bilo z lektorskega stališča treba posodobiti predvsem »naglaševanje nekaterih deležnikov na *-l* (npr. *užalostíl*) in *-č* (npr. *hodéč*); v zadnjem primeru morda dopustiti dvojnice« (Podbevšek – Žavbi 2019: 276).

V tem prispevku avtorici s pomočjo perceptivnega testa preučujeva naglaševanje deležnikov na *-l* (moškega spola ednine) pri izbranih glagolih na *-éti -ím* v Slovenskem primorju. Glavni cilj raziskave je empirično potrditi, da govorci praviloma uporabljajo nepremični naglasni tip, ter ugotoviti odstotne deleže posameznih naglasnih izbir.

2 NAGLAS DELEŽNIKA NA *-l* V JEZIKOVNIH PRIROČNIKIH

SP 2001 naglas deležnika na *-l* obravnava v poglavju Naglasni tipi v oblikoslovju, in sicer ločuje štiri naglasne tipe:

- (a) nepremični naglasni tip na osnovi: pri opisnem deležniku na *-l* v oblikah za vse tri spole (*délal, délala, délalo*);
- (b) premični naglasni tip (na osnovi): pri deležnikih na *-l* na raznih zlogih osnove (*nôsil, nosíla, ponôrel, ponoréla*);
- (c) končniški naglasni tip: pri opisnem deležniku na *-l* (*šèl, šlà, šlò*);
- (č) mešani naglasni tip: opisni deležnik na *-l* glagola *biti, sem* (SP 2001: 106).

V poglavju Opisni deležnik na *-l* SP 2001 dodaja še, da imajo predponski glagoli na *-íti -ím* (*pokosíti -ím*) v opisnem deležniku na *-l* v moškem spolu ednine naglas premaknjen za eno mesto v levo v nasprotju z nepredponskimi (*pokósil -íla : kosíl -a; ustrélil, narédil, pogásil, umóril, odebéil ...*). Tak naglas naj bi imeli tudi nekateri glagoli z dvozložnim korenem (*govóril -íla*). Naglas na končnici je v takih primerih neustrezen (SP 2001: 108, čl. 920).

Obširnejši opis najdemo v *Slovenski slovnici* (Toporišič 2000: 378–388) v poglavju o jakostnem naglasu.⁴ Tudi Toporišič ločuje štiri naglasne tipe in nekoliko podrobneje deli premični naglasni tip.

- (a) Večina deležnikov na *-l* ima **nepremični naglasni tip na osnovi**, naglas je v vseh oblikah na istem zlogu kot v nedoločniku. Pri oblikah glagola *biti sèm – bíl -a -o* je tak naglas stilno zaznamovan.
- (b) Šest skupin glagolov, ki se naglašujejo po **premičnem naglasnem tipu na osnovi**, predstavljajo:

⁴ Slovenski knjižni jezik pozna poleg jakostnega tudi tonemsko naglaševanje, ki pa ga v prispevku ne obravnavamo, saj ga govor Slovenskega primorja ne pozna.

- (1) glagoli z naglasno dvojnico v nedoločniku (deležniki pa se lahko naglašujejo tudi po nepremičnem tipu);
 - (2) glagoli na *-áti -ím* (z izjemo *(za)spál -a -o*);
 - (3) nekateri (predponski in brezpredponski) glagoli na *-áti -em*:⁵ *čésal, klépal, klésal, kópál, krésal, métal, péljal, tésal, zóbal* »in pač še kateri«, v to skupino pa ne sodijo deležniki *iskàl, lagàl, oràl, obràl*;
 - (4) od glagolov na *-éti -ím* se premično naglašujejo (tudi predponski) deležniki *bólel, górel, hótel, létel, nôrel, vélel, vísel, zórel*,⁶ *žélel*;
 - (5) predponski glagoli na *-íti -ím*: *pokósil, govóril*;
 - (6) predponski in brezpredponski glagoli na *-íti -im*: *nósil, prósil* ..., čeprav meni, da »[t]o naglaševanje ni čisto ustaljeno« (Toporišič 2000: 378).
- (c) Po **končniškem naglasnem tipu** naglašujemo deležnik glagola *iti* in večino njegovih sestavljenk (*šèl šlà -ò, prišèl, odšèl* ...) ter needninski deležnik glagola *biti* (*bilà, bili* ...).
- (č) Po **mešanem naglasnem tipu** naglašujemo deležnik glagola *biti* v edninskih oblikah (*bíl -à -ò*; v needninskih se naglašujejo končniško).

Šeruga Prek in Antončič (2014: 101–114) opozarjata, da deležniki na *-l* »večini govorcev povzročaj[o] naglasne težave, saj prodira nepremično naglaševanje« (Šeruga Prek – Antončič 2014: 101). Po nedoločniških in sedanjiških osnovah deležnike na *-l* delita v pet skupin.

- (a) Brezpredponski glagoli na *-íti -ím* se naglašujejo nepremično, predponski pa premično, saj predpona pomakne naglas za eno mesto proti začetku besede. Dvojnice v tej skupini imajo deležniki *zastèklil, užalostíl* in *pomilostíl*.⁷
- (b) Večina glagolov na *-éti* se naglašuje nepremično, dvanajst glagolov pa naglašujemo premično; predpona ne vpliva na mesto naglasa (Šeruga Prek – Antončič 2014: 105, 106):
 - (1) Med glagoli na *-éti -ím*: *želeti, leteti, goreti, boleti, zoreti*,⁸ *hiteti, živeti, viseti, noreti, veleti*.
 - (2) Med glagoli na *-éti -em*: *hoteti, razumeti*.⁹ Deležnik (*spo*)*razúmel*, torej z naglasom na *u*, je po mnenju avtoric že zelo ustaljen, zato svetujeta, naj govornici naglas ohranjajo, čeprav ima deležnik tudi možnost naglaševanja

5 Izjema so glagoli na *-él-otáti -éčem/-óčem*.

6 SSKJ in SP 2001 navajata še *zorèl, zorél*.

7 SSKJ in SP 2001 navajata *zastèklil* in *zastèklil* in *zastèklil*; *užalostíl* in *užalostíl*; *pomilostíl* in *pomilostíl*.

8 SSKJ in SP 2001 navajata *zórel* in *zorèl* in *zorél*. Šeruga Prek in Antončič (2014) menita, da je govornec bližje naglaševanje na *o*.

9 SSKJ navaja *razúmel* tudi *razumèl* in *razumél*, SP 2001 pa (pri geslu *umeti*) (*raz*)*umèl*/*(raz)umél* tudi (*raz*)*úmel*.

na *e* (Šeruga Prek – Antončič 2014: 106). Dvojnično naglaševanje imajo v tej skupini deležniki *molel*, *trpel*, *kipel*. Predpona ne vpliva na naglasno mesto.

- (3) Glagole na *-íti -im* in *-íti -em* naglašujemo nepremično, avtorici posebej opozorita na napačno naglaševanje deležnikov *dovolil*, *selil* in *izógnil*. Predpona ne vpliva na naglasno mesto (Šeruga Prek – Antončič 2014: 107).
- (4) Glagole na *-áti -im* naglašujemo premično, glagole na *-áti -em* pa nepremično; predpona ne vpliva na naglasno mesto. Izjeme so deležniki *po-/ob-/preiskál*, *lagál*, *orál*; *jemál*. Med dvojnice avtorici uvrščata deležnike *smejál* tudi *smêjal*, *dajál* tudi *dájal*.
- (5) Nekateri glagoli imajo v nedoločniku dve naglasni možnosti (*-ati/-áti*, *-íti/-iti*). Ker so dosedanji priročniki kot prednostno možnost priporočali premični naglas deležnikov, se je ta uveljavil in ustalil v lektorski praksi za govor. Za nekatere deležnike SP 2001 dopušča dvojnice, prednost pa daje premičnemu naglaševanju, zato avtorici menita, »da nima smisla obremenjevati si spomina z nekaterimi redkimi dvojnici« (Šeruga Prek – Antončič 2014: 111).
- (6) Glagoli na *-ovati -ujem* imajo v nedoločniku dve naglasni možnosti, dvojnici pa večinoma nista enakovredni. Korensko naglaševanje se izgublja, pogostejše je naglaševanje na priponi. Po SSKJ in SP 2001 deležnike glagolov *posredováti* in *potovati* naglašujemo samo na priponi – *posredovál* in *potovál*.

3 METODOLOGIJA

Podobno kot Tivadar (2003č), Huber (2006), Volk (2018; 2021) in Mirtič (2019) smo v raziskavi uporabili perceptivni test, ki omogoča, da v kratkem času zberemo razmeroma veliko reprezentativnega gradiva. Cilj raziskave je bil ugotoviti, kako govorci in govorki Slovenskega primorja¹⁰ naglašujejo deležnik na *-l* pri izbranih glagolih.

3.1 Perceptivni test

Zvočno gradivo za test je posnela študentka slovenistike iz primorske narečne skupine. Anketa je bila pripravljena v odprtokodni aplikaciji 1KA,¹¹ povezavo do nje pa smo posredovali potencialnim sodelujočim po elektronski pošti in jo objavili na različnih družbenih omrežjih (Facebook, Instagram idr.), da bi pridobili čim večje število odgovorov. Že v spremnem sporočilu elektronske pošte oz. objave na družbenih omrežjih, dodatno pa tudi v uvodnem delu ankete je bilo navedeno, da je anketa

¹⁰ Z izrazom govorci in govorki Slovenskega primorja mislimo na osebe, ki so večino svojega življenja prebivale na območju občin Izola, Koper, Piran in Ankaran.

¹¹ URL: <https://www.1ka.si/>.

namenjena izključno govorcem in govorkam z območja občin Koper, Izola, Piran in Ankaran ter preverja izgovor v zasebnem govoru. Anketa je bila aktivna med 22. julijem in 22. septembrom 2025. Vsebovala je štiri splošna vprašanja, namenjena zbiranju podatkov o udeležencih in udeleženkah (starost, spol, občina stalnega prebivališča, poklic), ter vprašanja o naglaševanju izbranih deležnikov na *-l*, za katere Šeruga Prek in Antončič (2014: 105, 10) navajata, da jih naglašujemo premično.¹² Vsak izgovor je bil na voljo v zapisani obliki (z naglasnim znamenjem) in kot zvočni posnetek. Poleg tega so lahko označili možnost *ne slišim razlike* ali izbrali *obe varianti izgovora*, kot kaže primer za besedo *letel*.

Posnetek: letel.mp4

Možnih je več odgovorov

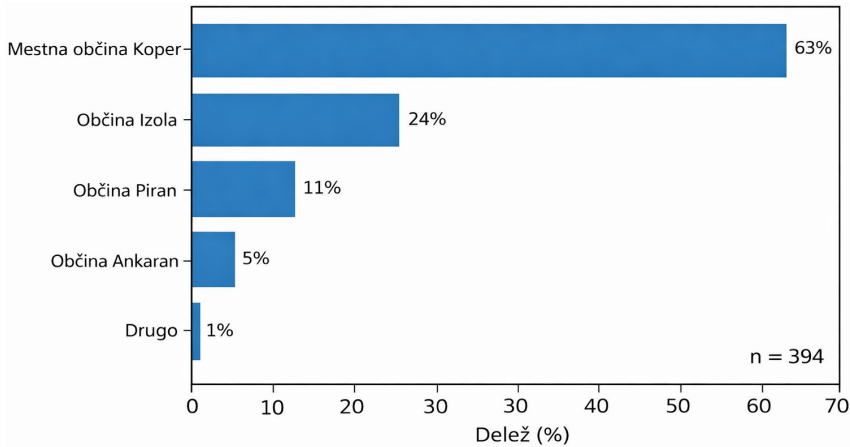
- Ptič je **lêtel** visoko.
- Ptič je **letél** visoko.
- Ne slišim razlike.

Slika 1: Primer prikaza vprašanja iz ankete

3.2 Respondenti

Anketo je v celoti izpolnilo 411 respondentov. Glede na prvo vprašanje »Prihajam iz oz. večino časa sem živel/-a« smo iz analize izločili 17 odgovorov, pri katerih je bila izbrana izključno možnost *drugo*, saj ti respondenti niso prihajali iz obravnavanih občin (Koper, Izola, Piran, Ankaran). Tako je bilo v končno analizo vključenih 394 anket. Ker so imeli respondenti možnost izbrati več odgovorov, so v spodnji preglednici vključeni tudi podatki z oznako *drugo*. Ti posamezniki so namreč poleg te možnosti izbrali tudi eno izmed občin Koper, Izola, Piran ali Ankaran, kjer so večino časa prebivali. Z dodatnim filtriranjem smo preverjali, ali se odgovori respondentov, ki so izbrali tudi možnost *drugo*, razlikujejo od ostalih, vendar večjih odstopanj nismo zaznali. Število veljavnih odgovorov pri posameznih vprašanjih o izgovoru deležnikov se je gibalo med 387 in 391 ($n = 387\text{--}391$). Posamezni rezultati, povezani z izgovorom deležnikov, so prikazani v grafih v razdelku Analiza perceptivnega testa. Ker so imeli sodelujoči možnost izbrati več odgovorov, lahko skupni deleži v posameznih prikazih presegajo 100 %.

¹² V začetni fazi raziskave je bil nabor glagolov zasnovan širše in je vključeval vse glagole na *-éti*, pri katerih je po Šeruga Prek – Antončič (2014: 105, 10) predvideno premično naglaševanje deležnika na *-l*. V nadaljnji fazi analize sva se zaradi večje primerljivosti gradiva in metodološke jasnosti odločili za zožitev nabora na glagole na *-éti -ím*, medtem ko bodo deležniki drugih glagolskih tipov obravnavani v samostojni raziskavi.

Slika 2: Občina, kjer so respondenti bivali večino časa

Na vprašanje o spolu je odgovorilo 394 sodelujočih. Večina respondentov je bila žensk (80 %), moških je bilo 19 %, medtem ko je možnost *drugo* izbral 1 % sodelujočih. Nobeden od respondentov ni izbral možnosti *ne želim odgovoriti*.

Največ sodelujočih je iz starostnih skupin 15–24 let (29 %), 35–44 let (28 %) in 45–54 let (24 %). Manjši delež predstavljajo respondenti, stari 25–34 let (9 %) in 55–64 let (7 %), medtem ko je bilo starejših od 65 let 3 % in mlajših od 14 let 1 %.

Z dodatnim filtriranjem smo preverjali tudi morebitne razlike v odgovorih glede na starost respondentov, vendar večjih odstopanj nismo zaznali.

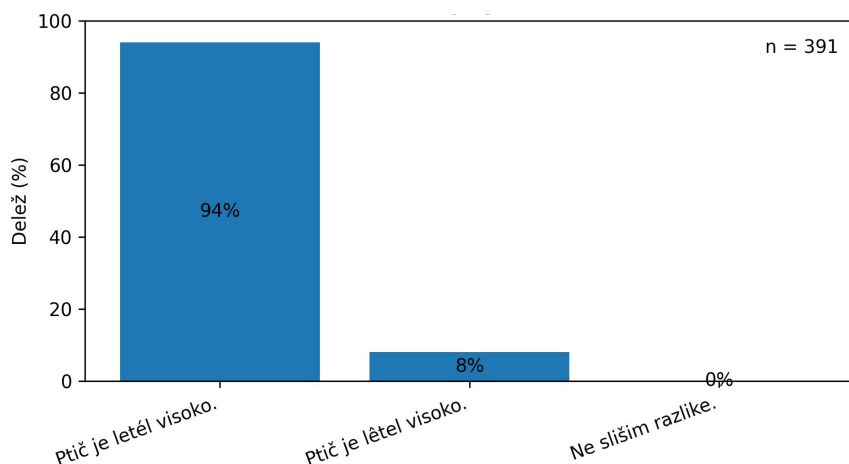
Večina respondentov (59 %) opravlja poklic, ki ni povezan s slovenskim jezikom, 16 % jih deluje na področjih, povezanih z jezikom (npr. učitelji, lektorji, prevajalci), 24 % pa je izbralo možnost *drugo*.

Z vprašanjem o povezanosti poklica s slovenskim jezikom smo želeli ugotoviti, ali poklicna dejavnost vpliva na izbiro odgovora, vendar analiza ni pokazala statistično pomembnih razlik.

4 REZULTATI PERCEPTIVNEGA TESTA

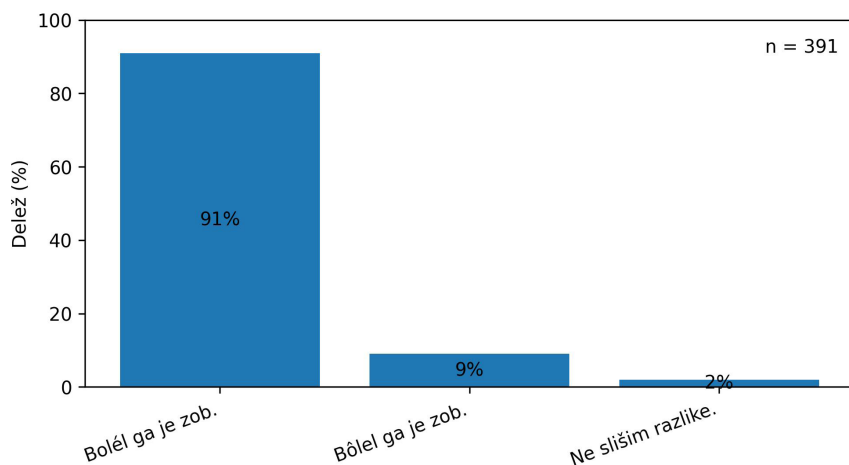
V nadaljevanju so prikazani rezultati perceptivnega testa za deset deležnikov moškega spola ednine, in sicer *letel*, *bolel*, *hitel*, *gorel*, *živel*, *želed*, *visel*, *norel*, *veled* in *zorel*.

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *leteti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (94 %) v primerjavi s premičnim (8 %). Možnost *Ne slišim razlike* ni bila izbrana.

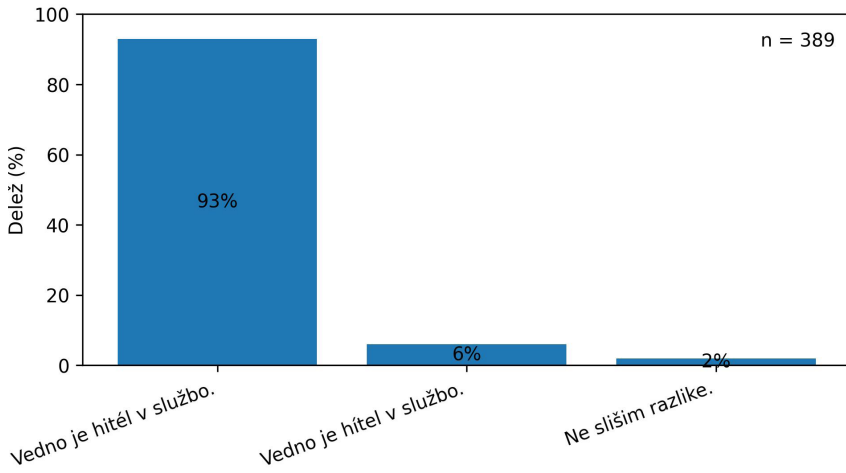
Slika 2: Deležnik glagola *leteti* (n = 391)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *boleti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (91 %) v primerjavi s premičnim (9 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 2 % odgovorov.

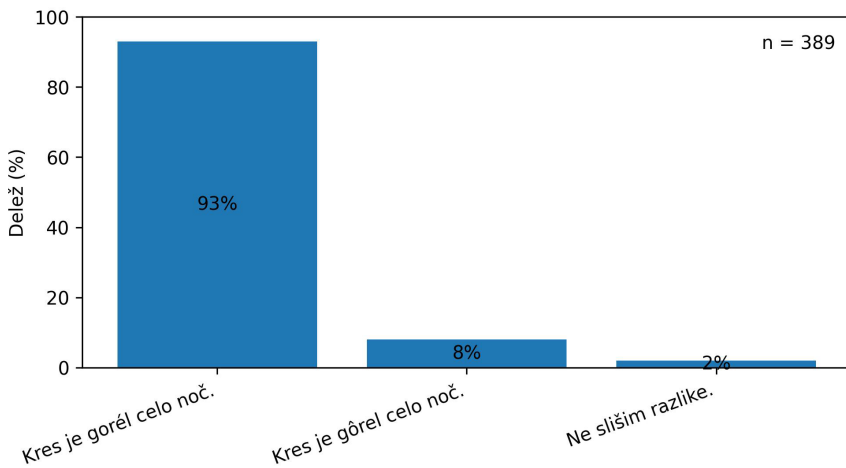
Slika 3: Deležnik glagola *boleti* (n = 391)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *hiteti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (93 %) v primerjavi s premičnim (6 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 2 % odgovorov.

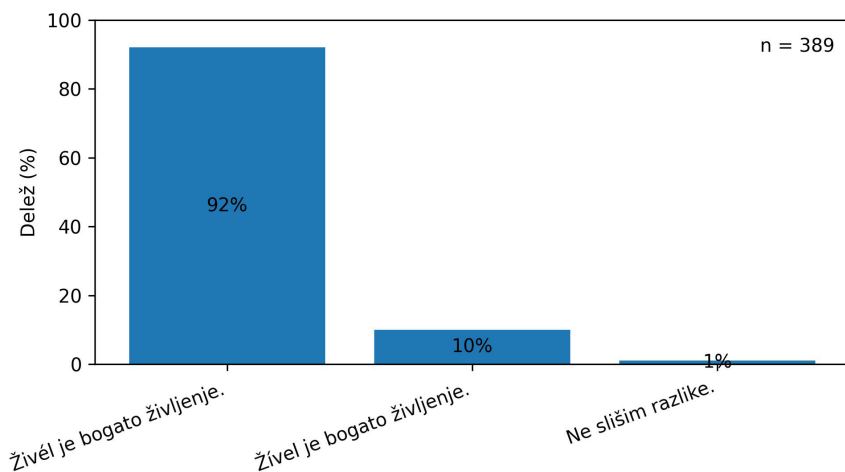
Slika 4: Deležnik glagola *hiteti* (n = 389)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *goreti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (93 %) v primerjavi s premičnim (8 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 2 % odgovorov.

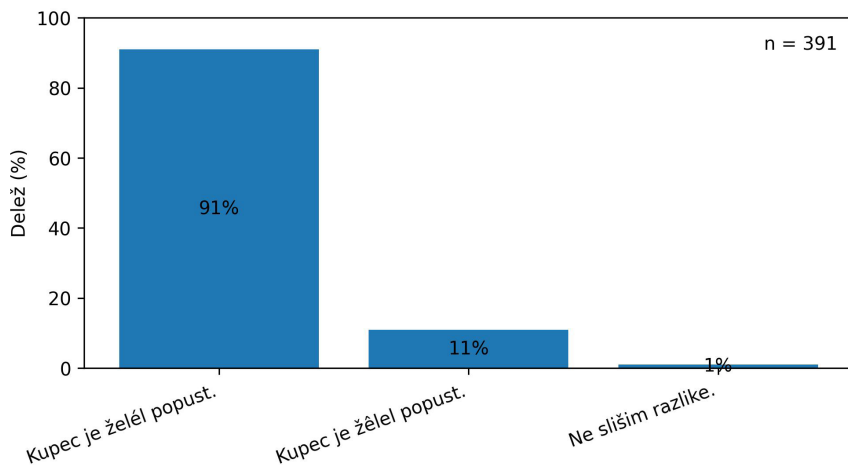
Slika 5: Deležnik glagola *goreti* (n = 389)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *živeti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (92 %) v primerjavi s premičnim (10 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 1 % odgovorov.

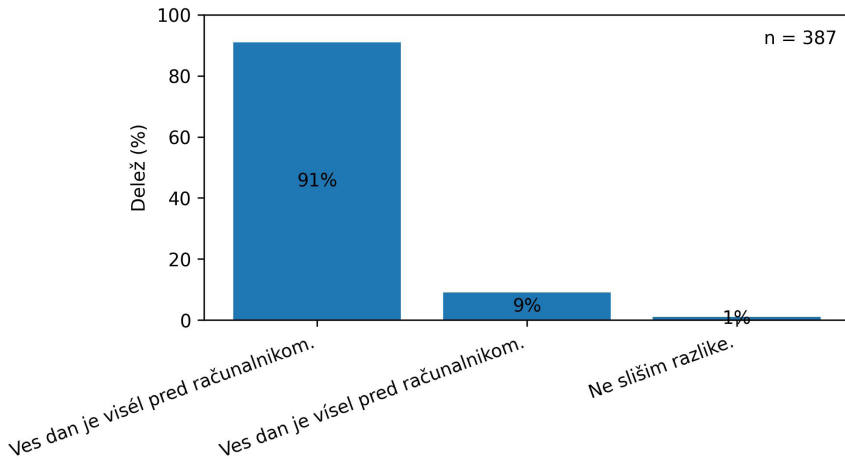
Slika 6: Deležnik glagola *živeti* (n = 389)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *želeti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (91 %) v primerjavi s premičnim (11 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 1 % odgovorov.

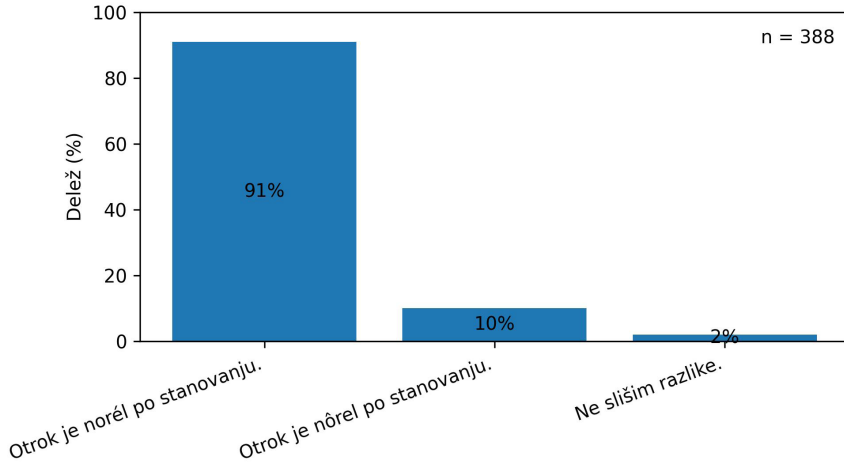
Slika 7: Deležnik glagola *želeti* (n = 391)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *viseti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (91 %) v primerjavi s premičnim (9 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 1 % odgovorov.

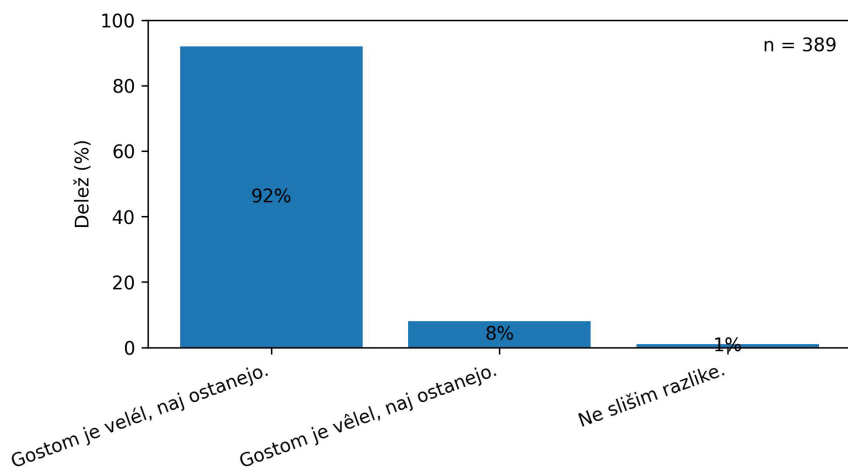
Slika 8: **Deležnik glagola viseti** (n = 387)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *noreti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (91 %) v primerjavi s premičnim (10 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 2 % odgovorov.

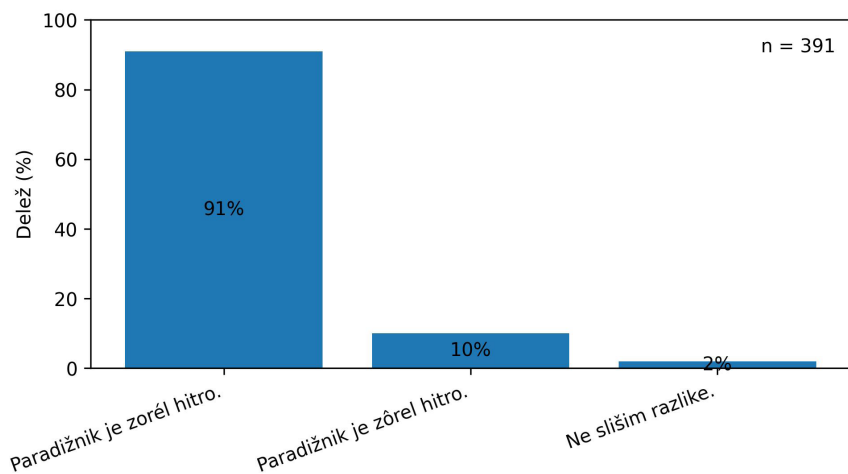
Slika 9: **Deležnik glagola noretí** (n = 388)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *veleti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (92 %) v primerjavi s premičnim (8 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 1 % odgovorov.

Slika 10: Deležnik glagola *veleti* (n = 389)

Analiza odgovorov za deležnik moškega spola glagola *zoreti* kaže na izrazito prevlado nepremičnega naglaševanja (91 %) v primerjavi s premičnim (10 %). *Ne slišim razlike* predstavlja 2 % odgovorov.

Slika 11: Deležnik glagola *zoreti* (n = 391)

Rezultati perceptivnega testa kažejo, da govorci in govorke Slovenskega primorja pri vseh obravnavanih deležnikih dosledno izbirajo nepremično naglaševanje. Delež takih odgovorov se pri vseh obravnavanih glagolih giblje med 91 in 94 %, kar

potrjuje rabo nepremičnega naglaševanja na obravnavanem območju. Premično naglaševanje se pojavlja le redko, v povprečju pri med 6 in 10 % primerov, možnost *Ne slišim razlike* pa je bila izbrana zgolj pri 1–2 % odgovorov, kar kaže, da večina govorcev razliko jasno zaznava in se zanjo zavestno odloča.

5 SKLEP

Raziskava jasno potrjuje, da pri govorcih in govorkah Slovenskega primorja pri naglaševanju deležnikov na *-l* (moškega spola ednine) izbranih glagolov prevladuje nepremično naglaševanje. Za večino obravnavanih glagolov na *-éti -ím* delež nepremičnega naglaševanja presega 90 %, premično naglaševanje pa se pojavlja le sporaadično. Udeleženci so možnost *Ne slišim razlike* izbrali le v manjšem deležu, kar kaže, da razliko v naglasnih mestih večinoma zaznavajo in se zanjo zavestno odločajo.

Z ugotovitvami pritrjujemo opažanjem Šeruga Prek in Antončič (2014) ter drugih avtorjev, da se pri deležnikih na *-l* uveljavlja nepremično naglaševanje in da se raba oddaljuje od normativnih priporočil, ki na tem mestu predvidevajo premično naglaševanje. Rezultati tako prispevajo k natančnejšemu opisu trenutnega naglasnega stanja v Slovenskem primorju in dodatno potrjujejo, da pravorečna norma (tudi v tem segmentu dejanske rabe ne odraža v celoti. Perceptivni test se je pri tem izkazal kot učinkovito orodje, saj omogoča zbiranje reprezentativnega gradiva v krajšem času ter hkrati razkriva razmerje med različnimi naglasnimi možnostmi in stopnjo njihove sprejetosti pri govorcih.

Raziskava je omejena na eno geografsko območje in na omejen nabor glagolov, zato bi bilo v prihodnje smiselno izvesti primerljive raziskave tudi v drugih regijah in za druge skupine glagolov pa tudi sistematično preveriti morebitne razlike glede na starost, stopnjo izobrazbe in različne stopnje strokovne ali poklicne vpetosti v rabo slovenskega jezika.

Ugotovitve tovrstnih raziskav bi bilo koristno upoštevati pri oblikovanju sodobne pravorečne norme in pri pripravi morebitnega samostojnega pravorečnega priročnika. Boljše poznavanje dejanske rabe in razvojnih tendenc bi lahko prispevalo k manjši razliki med kodifikacijo in prevladujočo rabo, olajšalo delo profesionalnim govorcem in učiteljem jezika ter prispevalo k realnejšemu in hkrati uporabniku prijaznejšemu opisu slovenskega knjižnega jezika.

VIRI

ePravopis = *Slovar slovenskega pravopisa*, spletni rastoči slovar, 2014–, www.fran.si.

eSSKJ = *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, spletni rastoči slovar, 2016–, www.fran.si, DOI: <https://doi.org/10.3986/2738-6643>.

SP 2001 = *Slovenski pravopis*, 2014 (12001), www.fran.si.

SSKJ2 = *Slovar slovenskega knjižnega jezika*, druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja, 2014 (11970–1991), www.fran.si.

LITERATURA

- Ahačič idr. 2017** = Kozma Ahačič idr., *Ciljni raziskovalni projekt Jezikovna politika Republike Slovenije in potrebe uporabnikov: raziskovalno poročilo*, Ljubljana: ZRC SAZU, 2017, https://isjfr.zrc-sazu.si/sites/default/files/raziskovalno_porocilo_28_11_2017.pdf.
- Dobrovoljc – Verovnik 2020** = Helena Dobrovoljc – Tina Verovnik, Normativna merila in pravorečni izzivi pri prenovi pravopisa, v: *I. slovenski pravorečni posvet*, ur. Tanja Mirtič – Marko Snoj, Ljubljana: SAZU, 2020, 35–52.
- Huber 2006** = Damjan Huber, Percepcija samoglasniških opozicij pri dijakih pomurskih srednjih šol, *Jezik in slovnost* 51.1 (2006), 71–83, <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-EOUF5SPE>.
- Laharnar 2014** = Alenka Laharnar, *Korpus govornega jezika in njegova uporabnost za analize govora*, diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2014.
- Mirtič 2018** = Tanja Mirtič, Pravorečna problematika s splošnoslovarskega vidika, *Slavia Centralis* 11.2 (2018), 172–184, DOI: <https://doi.org/10.18690/scn.11.2.172-184.2018>.
- Mirtič 2019** = Tanja Mirtič, Glasoslovne raziskave pri pripravi splošnega razlagalnega slovarja, v: *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest*, ur. Hotimir Tivadar, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019 (Obdobja 38), 81–90, <https://centerslo.si/simpozij-obdobja/zborniki/obdobja-38/>.
- Mirtič 2021** = Tanja Mirtič, Nekaj naglasnomestnih značilnosti sodobne knjižne slovenščine, *Jezik in slovnost* 66.2–3 (2021), 117–127, DOI: <https://doi.org/10.4312/jis.66.2-3.117-128>.
- Mirtič 2024** = Tanja Mirtič, Nove naglasne dvojnice v eSSKJ, v: *Predpis in norma v jeziku*, ur. Saška Štumberger, Ljubljana: Založba Univerze, 2024 (Obdobja 43), 215–223, DOI: <https://doi.org/10.4312/Obdobja.43.215-223>.
- Mirtič idr. 2018** = Tanja Mirtič – Damjan Huber – Tina Verovnik – Katarina Podbevšek – Hotimir Tivadar – Nina Žavbi, Slovenščina in javno govorno izražanje, v: *Pravna ureditev in programski dokumenti o jezikovni rabi in praksah jezikovnih uporabnikov v Republiki Sloveniji in uporabnikov slovenskega jezika v sosednjih državah in po svetu*, ur. Kozma Ahačič – Nataša Gliha Komac – Polonca Kovač, Ljubljana: Založba ZRC – ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 2018, 56–73, www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-090WK5J2.
- Podbevšek – Žavbi 2019** = Katarina Podbevšek – Nina Žavbi, Pravorečje in sodobne slovenske gledališke uprizoritve, v: *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest*, ur. Hotimir Tivadar, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019 (Obdobja 38), 271–277, DOI: <https://doi.org/10.4312/Obdobja.38.271-277>.
- Podbevšek – Žavbi 2021** = Katarina Podbevšek – Nina Žavbi, Jezikovna norma v luči odrske govorne estetike, *Jezik in slovnost* 66.2–3 (2021), 145–156, <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-A24ULLM1/>.
- Rigler 1968** = Jakob Rigler, Problematika naglaševanja v slovenskem knjižnem jeziku, *Jezik in slovnost* 13.6 (1968), 192–199, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-EZJF6QBJ>.
- Šeruga-Prek – Antončič 2014** = Cvetka Šeruga-Prek – Emica Antončič, *Slovenska zborna izreka*, Maribor: Aristej, 2014.
- Tivadar 2003a** = Hotimir Tivadar, Podoba in funkcija govornega knjižnega jezika glede na neknjižne vrste, v: *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem*, ur. Erika Kržišnik, Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2003 (Obdobja 22), 437–452, <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/22-Tivadar.pdf>.
- Tivadar 2003b** = Hotimir Tivadar, Podoba govornega slovenskega knjižnega jezika v Slovenskem pravopisu 2001, *Slavistična revija* 51.2 (2003), 203–220, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-WVP38VDQ>.
- Tivadar 2003c** = Hotimir Tivadar, Aktualna vprašanja slovenskega pravorečja, v: *Współczesna polska i słoweńska sytuacja językowa = Sodobni jezikovni položaj na Poljskem in v Sloveniji*, ur. Stanisław Gajda – Ada Vidovič Muha, Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej – Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2003, 281–299.
- Tivadar 2003č** = Hotimir Tivadar, Govorjena podoba slovenskega knjižnega jezika – pravorečni vidik, magistrsko delo, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, 2003.

- Tivadar 2004** = Hotimir Tivadar, Kaj je prav in kaj resnično (prav) v slovenskem govoru, v: *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture 40: moderno v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*, ur. Marko Stabej, Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 2004, 172–178.
- Tivadar 2009** = Hotimir Tivadar, Fonetika in realno gradivo – izbira(nje), pridobivanje, urejanje in analiza govornjenih medijskih besedil, v: *Infrastruktura slovenščine in slovenistike*, ur. Marko Stabej – Mojca Nidorfer Šiškovič – Damjan Huber, Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, 2009 (Obdobja 28), 365–369, <https://centerslo.si/wp-content/uploads/2015/10/28-Tivadar.pdf>.
- Tivadar 2015** = Hotimir Tivadar, Vloga pravorečja in njegovo poučevanje v slovenskem osnovno- in srednješolskem izobraževanju, *Jezik in slovstvo* 60.3–4 (2015), 161–172, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-8I63RCDY>.
- Tivadar 2016** = Hotimir Tivadar, Slovenska fonetika za tuje študentke in študente, v: *Seminar slovenskega jezika, literature in kulture 52: drugačnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*, ur. Alojzija Zupan Sosič, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2016, 111–116, https://centerslo.si/wp-content/uploads/2016/06/52_Tivadar.pdf.
- Tivadar 2018** = Hotimir Tivadar, Slovensko pravorečje kot samostojna kodifikacijska knjiga, *Slavia Centralis* 11.2 (2018), 158–171, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-N5KQ4BTK>.
- Toporišič 1992** = Jože Toporišič, *Enciklopedija slovenskega jezika*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1992.
- Toporišič 2000** = Jože Toporišič, *Slovenska slovnica*, Maribor: Obzorja, 2000.
- Volk 2018** = Jana Volk, Percepcija slovenskih sredinskih samoglasnikov pri študentih na Obali, *Jezik in slovstvo* 63.4 (2018), 47–62, <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-5I70UIH4>.
- Volk 2019** = Jana Volk, Naglaševanje izbranih pridevnikov na -(i)jski in samostalnikov z naglasno dvojnico, v: *Slovenski javni govor in jezikovno-kulturna (samo)zavest*, ur. Hotimir Tivadar, Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2019 (Obdobja 38), 81–90, DOI: <https://doi.org/10.4312/Obdobja.38.99-107>.
- Volk 2021** = Jana Volk, Zaznavanje in prepoznavanje samoglasniške kolikosti med študenti Univerze na Primorskem, *Jezik in slovstvo* 66.2–3 (2021), 129–143, DOI: <https://doi.org/10.4312/jis.66.2-3.129-144>.
- Volk 2024** = Jana Volk, Zapis, izgovor in naglasno mesto izbranih prevzetih besed s področja glasbe, v: *Predpis in norma v jeziku*, ur. Saška Štumberger, Ljubljana: Založba Univerze, 2024 (Obdobja 43), 389–398, <https://ebooks.uni-lj.si/ZalozbaUL/catalog/book/664/chapter/3944>.
- Žavbi Milojevič 2018** = Nina Žavbi Milojevič, Jezik (govor) v slovenskih gledališčih in jezikovna politika, *Slavia Centralis* 11.2 (2018), 132–143.

SUMMARY

Accentuation of *-l* Participles in Selected *-éti -im* Verbs in the Slovenian Littoral

This article examines the accent placement for *-l* participles in the Slovenian Littoral. Drawing on a perceptual test conducted among 394 speakers from the municipalities of Koper, Izola, Piran, and Ankaran, it analyzes the accentual choices for ten verbs with the infinitive ending *-éti* (present *-im*), for which prescriptive pronunciation norms predict mobile accentuation. The test was designed in line with previous perceptual studies by Tivadar (2003), Huber (2006), Volk (2018; 2021), and Mirtič (2019), and it was administered using the 1KA online survey tool. Participants chose between written and audio variants, selecting the form they would use in their own speech.

The results show a clear predominance of fixed accentuation across all verbs analyzed, with most preferences ranging between 91% and 94%. Mobile accentuation occurs only rarely (6% to 10%), and the option “I do not hear a difference” was selected by only a very small number of respondents.

These findings confirm that speakers in the Slovenian Littoral consistently choose a fixed accentuation pattern for the selected participles. The study opens possibilities for further comparisons with other Slovenian regions and supports reflection on potential updates to the pronunciation norm in light of attested usage.